

Keskkonnamõju hindamise süsteemi parandusettepanekute analüüs

Uuringu tutvustus 18.02.2021

Piret Toonpere
LEMMA OÜ
piret@lemma.ee

Üldiselt

- Tellijaks Keskkonnaministeerium
- 2019 a uuringu jätkuanalüüs
- Peamisteks koostajateks:
 - Piret Toonpere
 - Kristjan Piirimäe
- Töö eesmärgiks oli esitada **ettepanekuid** koos põhjenduste ja selgitustega KMH/KSH süsteemi **probleemide ja kitsaskohtade lahendamiseks**, mille tulemusel on võimalik mõju hindamise süsteemi parandada

Alusandmed

- 2019 a uuring:
 - Osapoolte arvates esinevate probleemide kaardistamine
- Välisriigid:
 - Töö raames analüüsiti teiste Euroopa Liidu (EL) riikide (Läti, Soome, Rootsi, Saksamaa ja Holland) asjaomaseid süsteeme ja praktikaid.
 - Teiste riikide praktika analüüsiks kasutati teadusartikleid ja uuringuid ning asjaolude täpsustamiseks küsiti täiendavat infot vastavate riikide asjaomastelt asutustelt ja keskkonnaekspertidelt.

Viimase 5 aasta praktika

- Palju ja mida tehtud on?
- Mis probleemid on esinenud?
- Mida osapooled näevad probleemide ja lahendustena?

Alusseisukohad

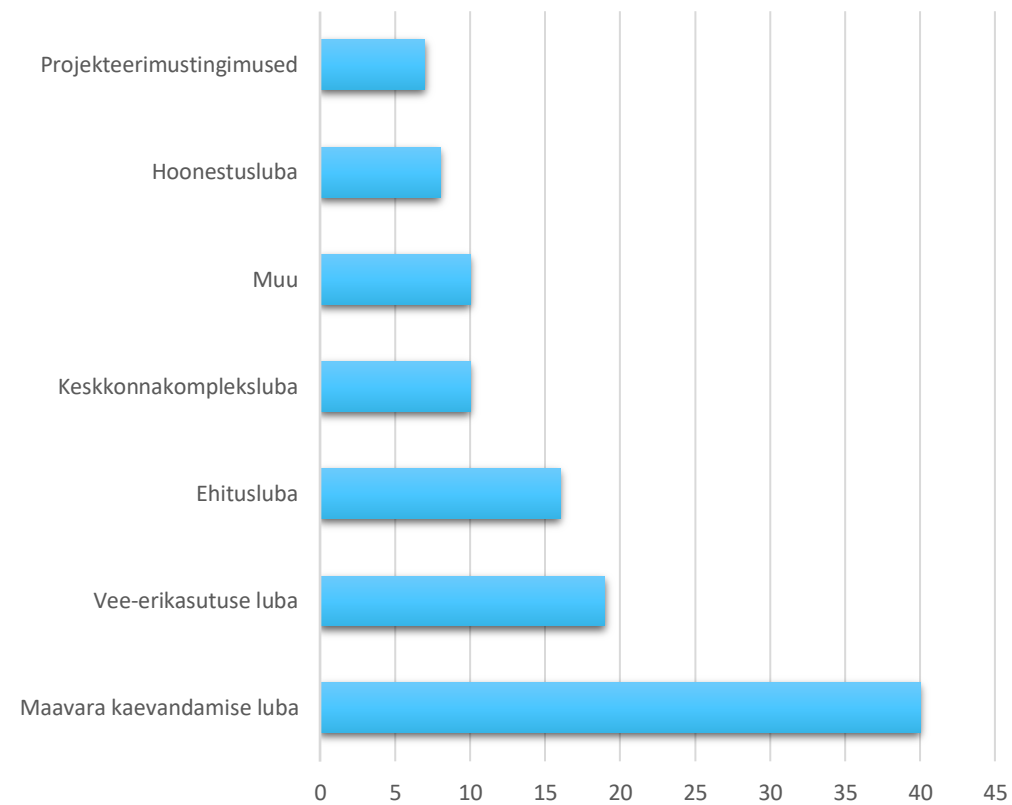
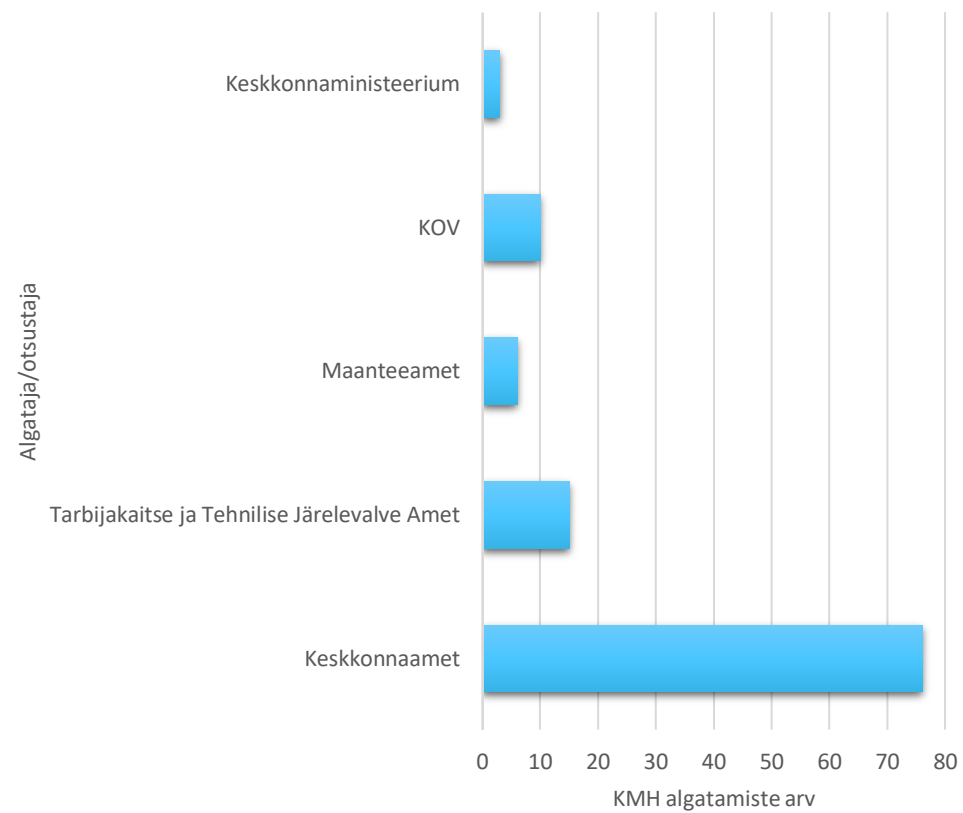
- Kui võimalik siis õppida sellest, mis teistes riikides on hästi
- Kui asi toimib, siis ei ole vaja seda tingimata muuta
- 5 aastat tagasi toimus KeHJS ulatuslik muutmine – süsteemi järjepidevus on hea asi

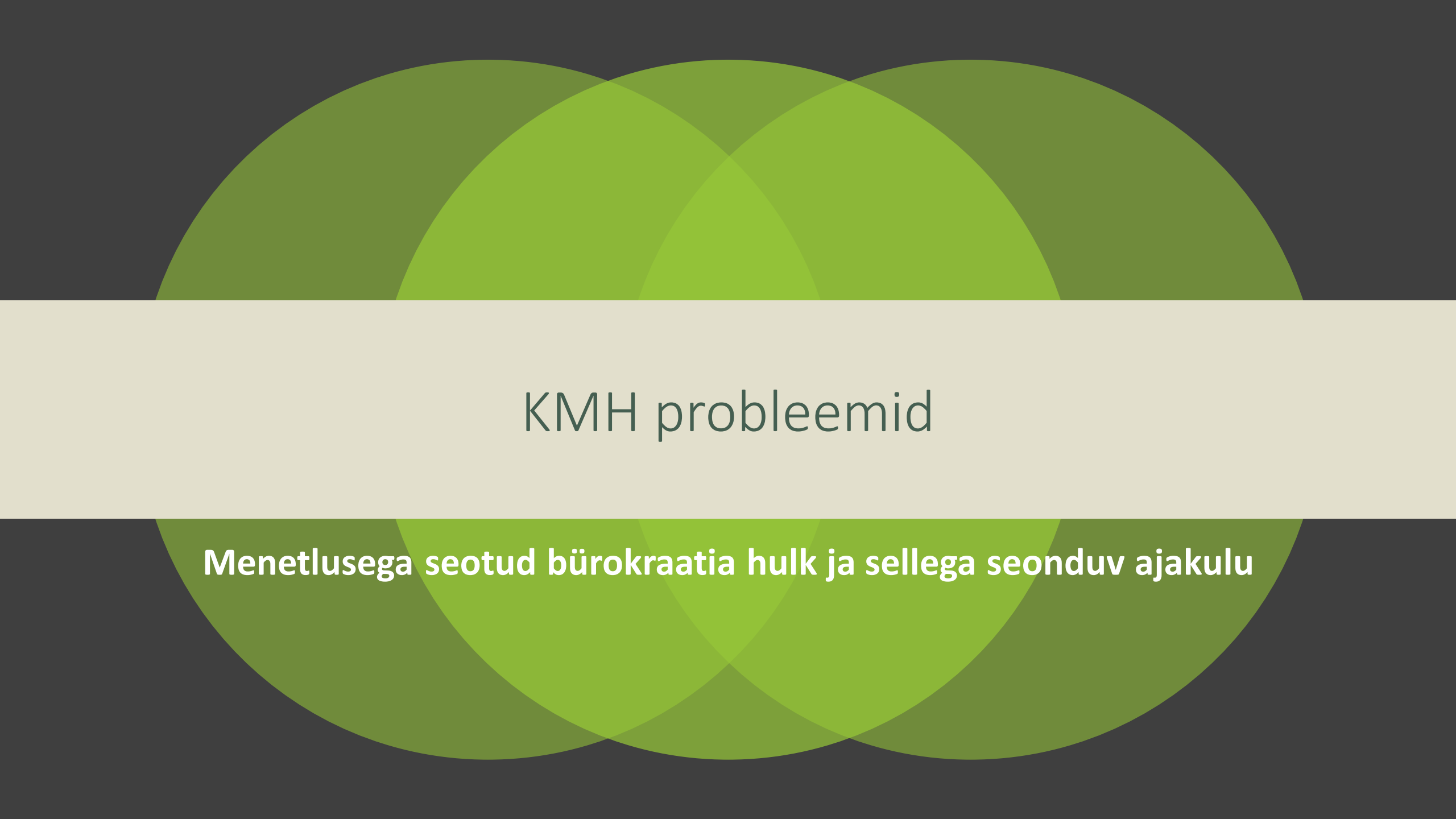

Mis on hästi?

- Mõjuhindamine toimib ja enamikel juhtudel on sellest midagi kasu
- Toimub laialdane kaasamine ja avalikustamine

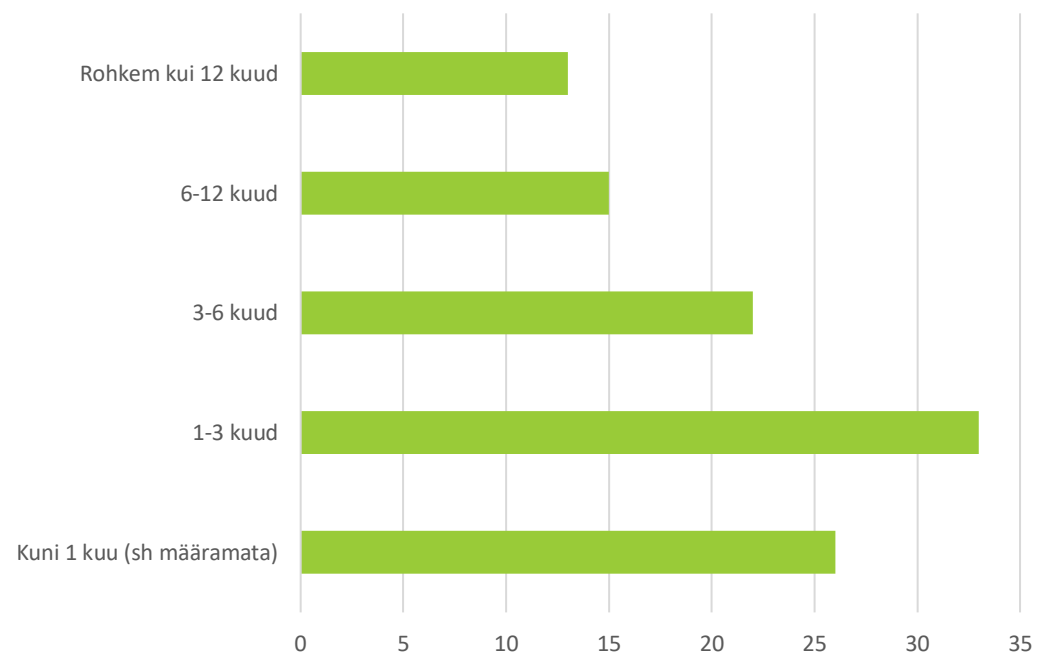

KMH probleemid

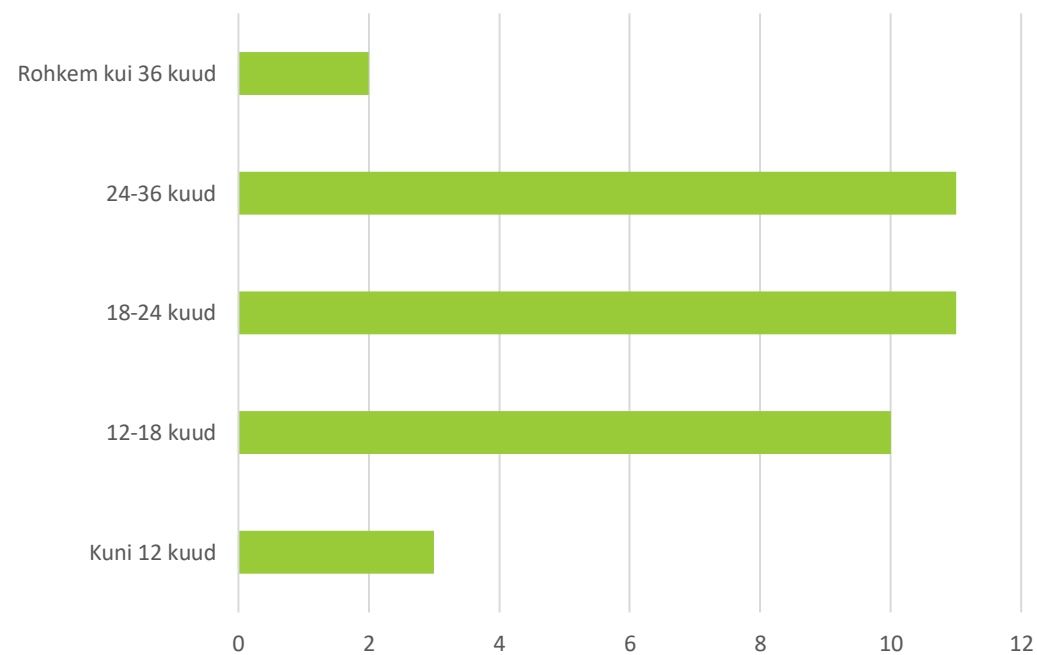
Menetlusega seotud bürokraatia hulk ja sellega seonduv ajakulu

Ajakulu

Algatamiseks kulunud aeg

Läbiviimisele kuluv aeg

Algatamine

- Praegune KMH algatamise süsteem – **KMH algatamise või mittealgatamise otsus tehakse peale loataotluse menetluse võtmist.**
- Praeguse KMH algatamise süsteemi erisus KeHJS § 26¹ – **KMH algatatakse arendaja taotluse alusel**
- Loataotluse ja KMH algatamise **lahutamine (teistes riikides kasutatav süsteem)** – KMH algatamise üle otsustatakse arendaja poolt esitatava avalduse/kavandatava tegevuse kirjelduse alusel – eeldaks ümberkorraldusi laiemalt.
- Praeguse süsteemi täiendamine – uue erisuse lisamine, mis annab võimaluse **KMH algatamise üle otsustamiseks enne loataotluse menetluse võtmist.**

Algatamine

Eestis on
viimastel
aastatel tehtud
aastas kokku u
500 KMH/KSH
eelhinnangut,
millest u 3 %
lõppeb
KMH/KSH
algatamise
otsusega

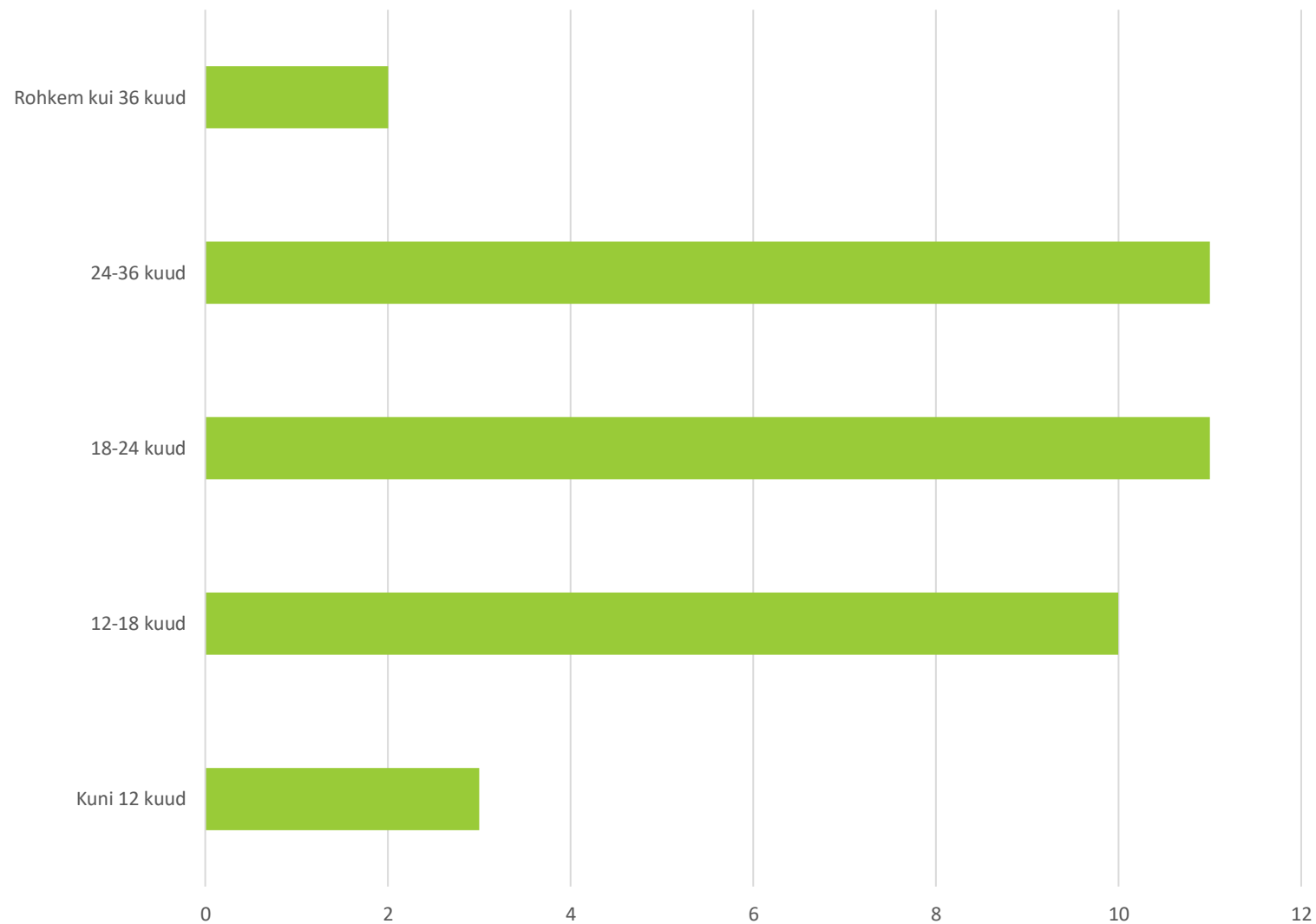
Viimasel 5
aastal algatatud
KMH-dest on
ainult 20 %
algatamistest
olnud
kaalutusotsuse
alusel algatatud
KMH-d (KeHJS §
6 lg 2).

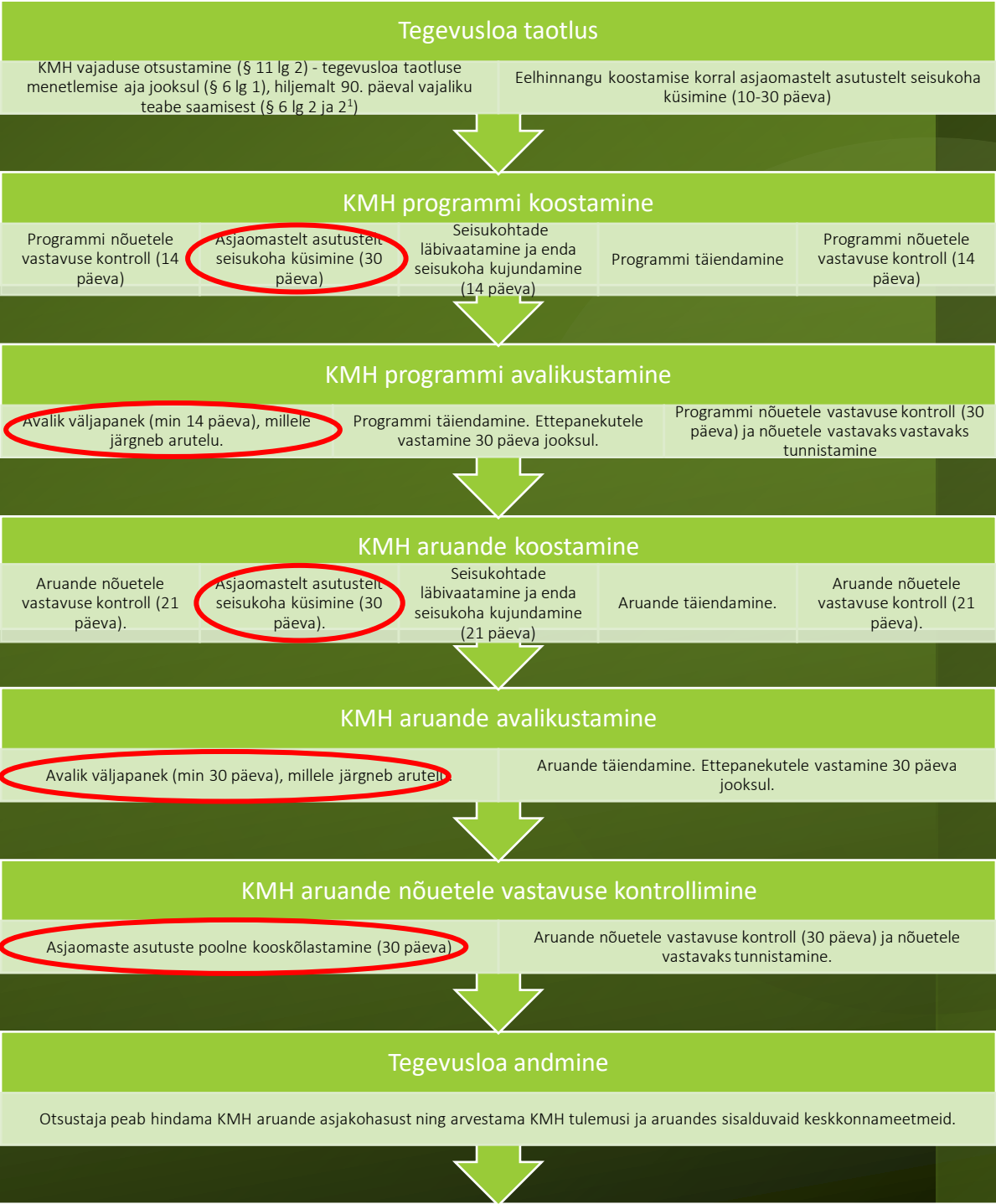
Algatamine

- Eelhindamise lihtsustamine – IT rakendus eelhindamise tööriistaga; keskkonnalubade puhul KOTKAS taotlusvormide täiustamine
- KeHJS nõuab eelhinnangu läbiviimist ka juhtudel, kus on selge, et tegevusele on juba KMH või KSH läbi viidud ning otsuse tegemiseks vajalik teave on olemas.
- KeA puhul eelhindamisel konsulteerimisnõudest loobumine (keskkonnalubade taotluste menetlus juba hõlmab ka nt KOV kaasamist)

Ajakulu

Läbiviimisele kuluv aeg

Tegevusloa taotlus (esitab arendaja)

KMH vajaduse otsustamine (otsustab otsustaja) tegevusloa taotluse menetlemise aja jooksul (§ 6 lg 1), hiljemalt 90. päeval vajaliku teabe saamisest (§ 6 lg 2 ja 2¹)

Eelhinnangu kohustuse korral eelhinnangule asjaomastelt asutustelt seisukoha küsimine (10-30 päeva) (otsustaja küsib)

KMH programmi koostamine (koostab KMH juhtekspert koostöös arendajaga)

Programmi nõuetele vastavuse kontroll otsustaja poolt (14 päeva)

Otsustaja korraldab avaliku väljapaneku ja asjaomastelt asutustelt seisukoha küsimise (30 päeva), millele järgneb avalik arutelu

Otsustaja poolt seisukohtade ja avalikkuse ettepanekute läbivaatamine ja nende suhtes seisukoha kujundamine (koostöös juhteksperti ja arendajaga) (14 päeva)

Programmi täiendamine, ettepanekutele vastamine 30 päeva jooksul (juhtekspert koostöös arendajaga ja otsustajaga).

Otsustaja poolt programmi nõuetele vastavuse kontroll ja nõuetele vastavaks tunnistamine 30 päeva jooksul selle esitamisest.

KMH aruande koostamine (KMH juhtekspert koos ekspertgrupiga koostöös arendajaga)

Aruande nõuetele vastavuse kontroll otsustaja poolt (21 päeva).

Otsustaja korraldab avaliku väljapaneku ja asjaomastelt asutustelt seisukoha küsimise (30 päeva), millele järgneb avalik arutelu

Otsustaja poolt seisukohtade ja avalikkuse ettepanekute läbivaatamine ja nende suhtes seisukoha kujundamine (koostöös juhteksperti ja arendajaga) (30 päeva)

Aruande täiendamine, ettepanekutele vastamine 30 päeva jooksul (juhtekspert koostöös arendajaga ja otsustajaga).

Otsustaja poolt aruande nõuetele vastavuse kontroll ja vastavaks tunnistamine 30 päeva jooksul selle esitamisest.

Tegevusloa andmine

Otsustaja peab hindama KMH aruande asjakohasust ning arvestama KMH tulemusi ja aruandes sisalduvaid keskkonnameetmeid, sh keh testama seiretingimused ja vajaduse korral järelhindamise aruande esitamise kohustuse.

KMH probleemid

KMH aruannete pealiskaudsus

KMH sisu algab hankest!

- KMH-de hangetel etapilist korraldamist st hankida nt eraldi KMH programmi ja aruande koostamine
- Tugevalt ebasoovitavaks võiks pidada hankeid, kus hanketingimustes on kirjas, et hind peab sisaldama kõiki KMH (või KSH) koostamiseks vajalikke uuringuid, mida otsustaja hanke läbiviimisel isegi ei proovi määrata.
- Ka kohustuslike KMHde algatusotsustes saaks välja tuua, mida otsustaja peab oluliseks uurida/hinnata
- Osapoolte tõhusam koostöö!

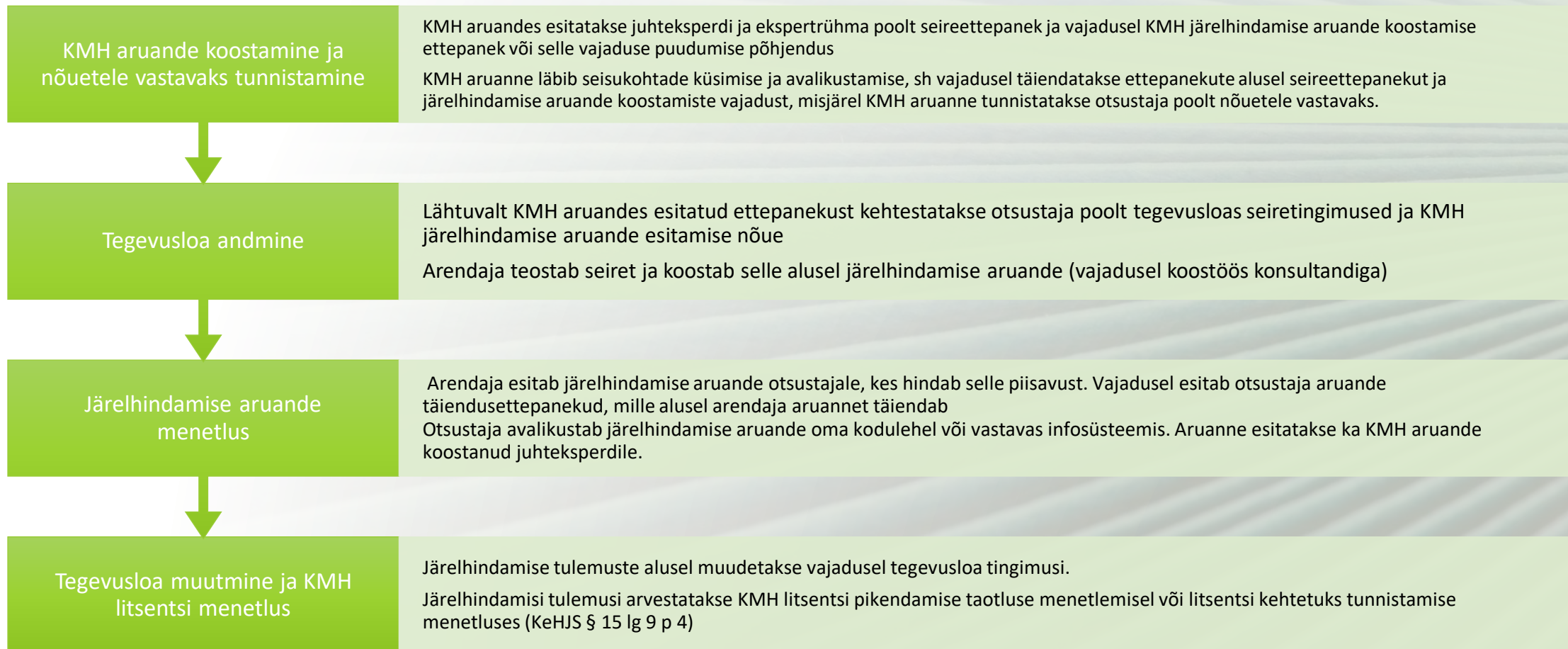
Osapoolte pädevus

- Koolitused, juhendid, teabepäevad jms – koostöö tõhustamine ja teadlikkuse tõstmine
- Otsustajate maksimaalne vähendamine (lubade järjestuse eelistus)
- KMH juhtekspertide arv langenud u 75 % - litsentsi pikendamise nõude leevendamise (pikem kehtivus või vähem juhtimisi)

Järelhindamine

- Toimub tegevuslubade seire, ei toimu järelhindamine

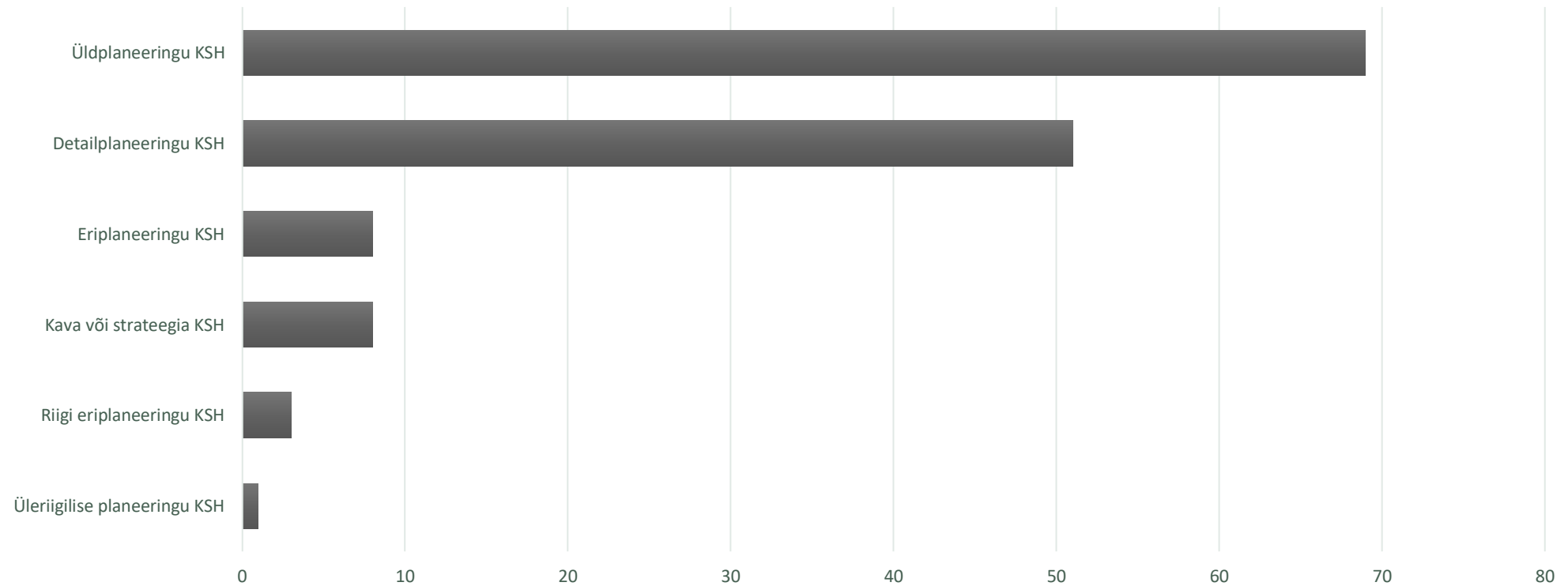

KSH probleemid

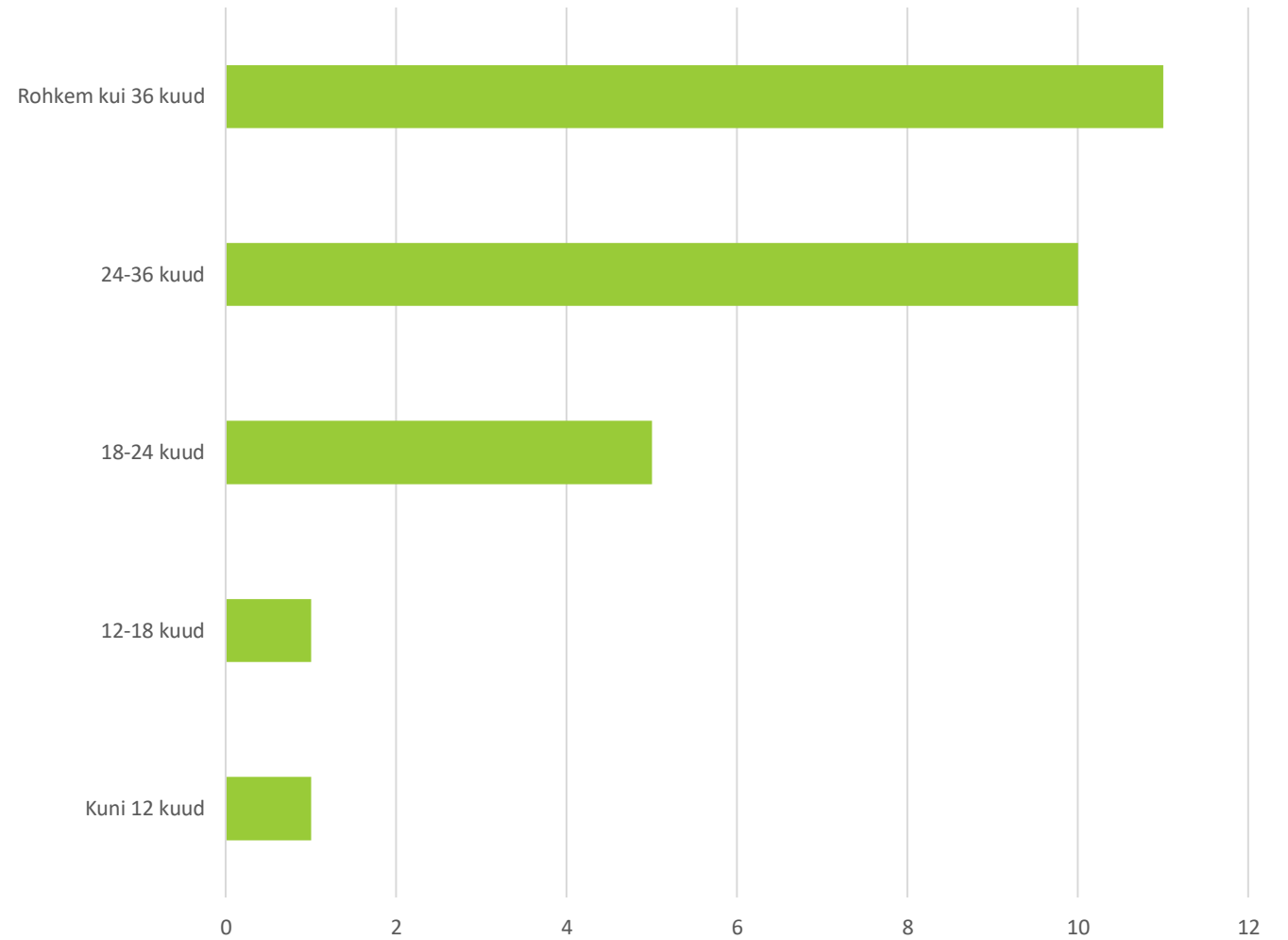
KeHJS KSH menetlus ja roll

Algatamised

KSH menetlusaeg

KSH läbiviimiseks kulunud aeg

Vähene integreeritus

(puudutab arengukavasid,
strateegiaid jms)

- Tagamaks tugevamat integreeritust võiks soovitada KeHJS täiendamist läbivalt nõuetega, et KSH programmi menetlus tuleb läbi viia koos SPD lähtedokumendiga ja KSH aruanne koos arengudokumendi eelnõuga.
-

KSH probleemid

Fookus

Asjakohased mõjud

Hankes ette näha, mida ja kuidas soovitakse veel hinnata

Etapilised hanked

Kõik ei saa olla KSH teema = eraldiseisvad hinnangud

Järelhindamine

- Kavade ja strateegiate KSHde puhul tuleks järelhindamine teostada vastavusanalüüsi põhimõttel, mis analüüsib kavas/strateegias sisalduvate eesmärkide ja meetmete vastavust olulisemate keskkonnaeesmärkide suhtes
- Kõrgema taseme ruumiliste planeeringute puhul viidaks järelhindamine läbi uue perioodi planeeringu ja selle KSH koostamisele eelnevalt lähteuuringuna
- Seiretingimused sõltuvad suuresti strateegilise dokumendi iseloomust ning oluline on, et välja pakutud indikaatorid oleksid ka rakendatavad.
- Selleks, et seire alusel saaks teha ka järeldusi on oluline, et teada oleks ka baastasemed, millega seiretulemusi võrrelda.

Täna kuulamast!

Piret Toonpere
piret@lemma.ee
5059914

